

Kultura | 22/12/2022

Goran Kostić – Kosta, od studenog do novembra

👤 Piše: Đorđe Matić

Goran Kostić Kosta, nekada lider zagrebačke grupe „Studeni Studeni“ morao je 1991. napustiti svoj grad. Trebalo je nastaviti živjeti, i naravno svirati. U Nišu obnavlja bend s drugim članovima, i simboličnom i sarkastičnom gestom, mijenja mu ime u „Novembar“

📷 Goran Kostić Kosta, foto: YouTube printscreen

Od druge polovice pa prema kraju neusporedivih osamdesetih u Zagrebu, tada drugom najvećem gradu i kulturnom centru Jugoslavije, pojavila se posljednja generacija istinski važnih i radikalnih rok bendova. Svi su redom bili izvan glavne struje, s malom ali odanom publikom, i gotovo svi puleni nezavisnog izdavača i diskografa **Zdenka Franjića**. Fascinantno: za razliku od ranijih valova, kad bi se pojavljivali bendovi u naletima, stilski ili ambicijom grupirani, ovi nisu bili ni zagrebački niti velegradski. Svi su dolazili iz drugih, po pravilu manjih gradova, ili pak iz duboke provincije – Vinkovci, Pula, Knin... Svi osim jednog – zagrebačke grupe *Studeni Studeni*, žestokog, takozvanog „garažnog“ rokenrol benda, s pjesmama jakog zvuka ali s jasnim melodijama, songovima brzog tempa sviranim svjesno rudimentarnim stilom. Vodio ih je **Goran Kostić** zvani Kosta, gitarista, pjevač i autor benda. Čovjek inače upadljivo visokog rasta, krupne pojave, ali od onih krupnih ljudi koji zbog svoje figure ne djeluju prijeteće nego upravo obratno, kao neki „nježni divovi“ koje bi čovjek najradije da zagrlji. I Kosta je, naravno po stilu i senzibilitetu prvo, a možda da malo i prikrije tu svoju meku stranu, hodao ulicama Zagreba u „uniformi za generacijsko raspoznavanje“, u pankerskoj crnoj kožnoj jakni s patentnim zatvaračima i bedževima, s imidžom koji su „kvarile“ potpuno nerokerske naočale za vid (pripavši tako jednoj zasebnoj liniji ljudi u našem rokenrolu, „cvikeraša“, od pokojnog **Miše Aleksića**, preko **Sanina**

Karića, do Saleta Verude iz KUD Idijota). Ako bi Kostu čovjek mrvu bolje upoznao, vidio bi da prvi dojam nije bio slučajan: kao kontrast svojoj fizičkoj građi, bio je ličnost neobične osjetljivosti i dobronamjernosti u ophođenju. To će se poslije vidjeti i u naizgled gorkim, zapravo još uvijek kasnotinejdžerskim stihovima o otuđenju i sličnim uobičajenim tropama takvih bendova, ali ispod površine u stvari fragilnim, uznemirujućim tekstovima iz prve faze benda. Kosta je imao kratak staž i prije Studenih: dolazio je iz panka, svirao ranije u bitnoj grupi *Blitzkrieg* i onda oformio samo svoj bend.

Bio je doduše prije Koste tu i prvi frontmen, odličan, prosto napravljen za scenu, siguran u sebe, prilično drčan i u mnogočemu Kostin antipod, pa je pjevač ubrzo nestao, a vođa benda preuzeo vokale. Možda se izgubilo nešto na scenskom nastupu, no dobilo se zasigurno na emociji. Bili su *Studeni studeni* čudna kombinacija kao takvi: golemi, dominirajući Kosta, pa neki šutljivi bubnjar koji je inače vozio taksi, basista isto nekakav osobenjak, drugi gitarista nesimpatičan „alternativni šminker“ (kod nas tada mogućom kombinacijom), vrlo slabe tehničke proficijencije.

Ponovo, za razliku od proteklih generacija gdje su grupe čim uhvate neki uspjeh kretale i ka ozbiljnosti i profesionalizmu, ovdje se bend održavao u prilično kaotičnim, neprofesionaliziranim uvjetima. Ali, bili su marljivi i „grizli su“, svirali su svuda gdje je bilo prilike, otvarali za mnoge, često mnogo slabije grupe, svirali sa stilski bliskim grupama, ponekad bili „hedlajneri“ na malim klupskim svirkama, ponajviše u klubu „Đuro Đaković“, čak i u „hramu“ samom, u „Kulušiću“, često i u KSET-u i sličnim mjestima gdje se u to doba neprestano sviralo, kao da se znalo da će to biti posljednji nalet nečeg važnog u muzici koja je obilježila drugu polovicu vijeka kao nijedna druga, a onda malo prije nego će izgorjeti, završila sa svojom dotad najžešćom i najmanje komercijalnom formom.

Boja Zagreba

Studeni studeni nakon nekih demo-snimaka napokon izdaju i ploču, „malu“, produženi singl, ali bez obzira, ipak pravu ploču, vinilnu, nešto što je u ono doba, što današnji muzičari teško da mogu znati, značilo nevjerojatno postignuće za ovakvu vrstu bendova. Taj EP, „Čisto kao suza“, u nezavisnoj nakladi „Search&Enjoy“, spada u jedno od onih posebnih, istinski vrijednih (polu)underground izdanja. Bilo je još zvučno sličnih bendova u to doba. Ali ton, boja Kostinog glasa imali su nešto posebno, naročitu supstancu, teško dokazivu, a osjetnu gotovo isključivo generacijski i gradski. U toj boji je bilo nešto sasvim specifično i posebno *zagrebačko*. Nastranu što su imali i pjesmu „Ona leti iznad Zagreba“, ali i bez te eksplicitne lociranosti to je boja glasa pjevača alternativnog rokenrol benda s kraja osamdesetih u Zagrebu, glavnom gradu SR

Hrvatske, u federativnoj Jugoslaviji, zvuk i *farba* koja nije mogla doći od drugdje, baš onako kako **Canetov** ton i fraziranje nisu mogli doći od drugdje osim iz Beograda.

Foto: YouTube printscreen

Iz toga tona, unatoč žuđenom izrazu urbane rokerske ogorčenosti i „istine“, neka naročita, dobro skrivena krhkost i ranjivost mogle su se osjetiti tu, pakirane u jaku gestu i žestoku, s pankom ukrštenu ritam i bluzersku oštru pratnju distorziranih gitara i svedene, sasvim bazične ritam-sekcije.

Studeni Studeni - Čisto kao suza EP

Kao i toliko rokera koji su potpuno promijenili ovaj grad, pjevajući o njegovom samom srcu, o centru, a da nijedan od njih nije dolazio odatle, nego iz novih naselja, s periferija ili čak izvan grada, tako je i Kosta živio van centra.

Kad je već godinama bila izgrađena linija glavnih novozagrebačkih naselja niklih zaredom u malo vremena – Savski Gaj, Zapruđe, Utrine, Trnsko, Sopot, Siget, Travno, pa još kasnije Dugave i Soboština – posljednji od kvartova koji je izrastao preko Save bilo je Središće, nekako drugačije i izdvojeno, onako građeno na komadu livade uz glavnu cestu ka centru. Kosta je živio u tom tihom, jedva primjetnom kvartu koji su uličnom otrovnom aluzijom na sastav stanovnika sarkastičnom igrom riječi zvali – „Srbišće”.

Srbišće kao usud

Ovaj tekst slučajno izlazi 22. decembra, na datum, znat će svako ko je svjesno proveo godine do kraja pretposljednje dekade vijeka u nas, kad se u Jugoslaviji obilježavao Dan armije.

Kostin otac bio je oficir JNA. Takozvano „vojno lice“, što je Kostu stavilo u dugu i nezaobilaznu „lozu“ vođa i članova naših rokenrol bendova i potomaka vojnih lica, oficirskih sinova koje su, još jednom zagrebačkom premetaljkom, nazivali „vojna grla“.

Kostin bend prvi veći izlet u širu javnost pravi krajem 1990. godine – u posljednjoj godini kad je u Zagrebu još bila moguća takva situacija: sin ide u garažu na probu svog rokenrol benda dok tata oficir ide u kasarnu ili vojni institut na svoju mirnodopsku dužnost i zanimanje.

A onda dolazi sljedeća, 1991. godina. Dok bend dobija sve veći publicitet po muzičkoj štampi u gradu i izvan Zagreba, širom centara Jugoslavije, dok planira svirke i sljedeće korake i u ostatku zemlje, Kostin identitet rokgitariste u očima okoline pada, a sve jače raste drugi dio identiteta i svodi se na ono čega je metafora promijenjeno ime njegova kvarta – Kosta je za mnoge odjednom sve manje Zagreb, a sve više *Srbišće*.

Na „odmor“ s kojeg nema nazad

U odvratno, pakleno ljeto 1991, kad je sve otišlo dođavola u krvavom plamenu, Kosta odlazi s ocem u Niš, navodno na odmor, a onda tamo i ostaje. Nema mu druge uostalom. Pod pritiscima užasnog vremena i pod prijetnjom sasvim konkretnih ljudi više se i nema gdje vratiti. Ni nekad bliskima čak. Kad bi dojučerašnjeg Zagrepčanina i aktera rokenrol scene netko iz njegovog društva, iz bendova u kojima je svirao i društva u kojem se kretao, kasnije i spomenuo, to bi često bilo onim tako tipičnim ovdašnjim, obranaškim i sramnim gardom, namrgođenim i kao smrt hladnim refleksom po kojem se skoro uniformno čulo stotinu varijanti iste rečenice, a koja se svodila na pranje ruku i hinjenu i pravu ljutnju u poznatom grupnom refrenu: „nije mi jasno zašto je otišao, mogao je ostati“.

Iako je mnogo godina poslije Kosta smirivao loptu u javnosti i govorio da mu nikad nitko ništa ružno nije rekao i čak, zapanjujuće, da „rat nije bio razlog“, istina je, naravno, drugačija. Kosta je bio prisiljen otići iz svoga grada. Pritisaka ima raznih, naime, u milion varijeteta, barem smo to naučili ovdje i da je kako god okreneš Goran Kostić morao otići – to je činjenica, unatoč Kostinoj kasnijoj pomirljivosti i milostivosti. Sve drugo je laž.

Foto: YouTube printscreen

Tako počinje druga, nikada očekivana ni pretpostavljena faza životna. „Rezervna“, slučajna, nikad kao prva. Ali trebalo je nastaviti živjeti, i naravno svirati. U Nišu obnavlja bend s drugim članovima, i simboličnom i sarkastičnom gestom, mijenja mu ime u „Novembar“.

Srbija je zatvorena, osiromašena, ali i željna dobrog zvuka. Zbog toga domaće grupe sviraju kao nikad. Paradoksalno, tada, devedesetih, u Srbiji pod sankcijama kao da su alternativne i nezavisne, „nekomercijalne“ grupe svirale su više nego ikad prije – doimalo se da što je bend žešći i radikalniji, više svirki će imati. Kosta je tu situaciju pametno iskoristio i svirao mnogo i često, svakako snimao neuporedivo više nego ranije – s novom postavom snima i izdaje nekoliko albuma, a na prvom i vjerojatno najboljem surađivao je s jednim od najbitnijih ljudi prijašnje i mnogo poznatije generacije rok-glazbenika – sam **Milan Mladenović**, veleautor i

martir legendarne grupe Ekatarina velika, svirao je na jednoj pjesmi Novembra, točnije staroj pjesmi Studenih koju je Kosta donio u niško izbjeglištvo. Šta ti je rat – bazičnom ritam gitaristi Kosti, dionice svira jedan od najraskošnijih gitarista u povijesti naše scene.

Zagrebačka ekavica

Tu tužnoj i nježnoj ironiji nije kraj. Kosta je pisao nove pjesme, ali donio je u šturoj, izbjegličkoj popudbini i one koje su od grupe *Studeni studeni* učinile zagrebačku rokenrol andergraund atrakciju kraja osamdesetih – te pjesme sad je pjevao ekavicom. Ne mogavši pak izvršiti posljednju i potpunu promjenu i prilagodbu identiteta do kraja: iako su pjesme postale ekavske, **akcent** pjevačev je ostao onaj isti i čujno nepromijenjen – zagrebački dakako. Nešto trajno žalosti kad se slušaju te pjesme, pjevačev izgovor, boja i ton. Oni nekako ne spadaju tu gdje su po drugi put zaživjele.

Kosta je uporno gurao naprijed, trošio se fizički i nervno, u teškoj i nezdravoj Srbiji devedesetih i poslije u olako obećanom raju nakon Petog oktobra 2000. Rok-gitaroš i autor, sa sad već preko dvadeset godina iskustva, nikada se nije predao ni odustao od svog stila i načina svirke, što bi vjerojatno isto bilo i da je ostao u svom prvom gradu, u scenariju još jedne od naših priča o još jednoj neodživljenoj, nedogođenoj, prekinutoj budućnosti.

NOVEMBAR - Sve zaboravljam (2017)

Prošle su te strašne godine, prošlo je mnogo godina i stvari su se promijenile. Istinski promijenile. Važne, suštinske stvari koje su sudbinski mijenjale živote nagore i odjednom, surovo, kao da su se pak, uvježbanim našim kolektivnim mehanizmom, zaboravile. Najlakše su zaboravljali oni koji su platili najmanju cijenu i koji su bilo aktivno, bilo pasivno, nečinjenjem, učestvovali u rušenju i razdvajanju koje je uništilo ili okrnjilo zauvijek tolike živote.

Ljudi su se ponovo počeli povezivati, naročito oni od kulture, među prvima su muzičari lako i nestrpljivo opet krenuli prelaziti nove granice. Nastale su čitave „kulturne arheologije“, pogotovo u istraživanju negdašnjeg rokenrola iz jugoslavenskih gradova, manjih i većih. Budio se ponovo interes za mala i zaboravljena imena i grupe. Rok-entuzijasti, sakupljači i arhivisti, tražili su i sistematizirali te skrajnute muzičke pojave i vraćali im tekstovima, reizdanjima i portalima novi život, makar takav, arhivski. Sve je bolje osim zaborava i zabrane pamćenja.

Vratio se iz Zagreba, posredstvom jednog entuzijasta naročito, i interes za Kostu i njegovu grupu, onu nišku ironično preimenovanu, ali i prvu, najbitniju, zagrebačku.

I baš kad se počelo govoriti čak i o koncertu u Kostinom prvom (i možda jedinom) gradu, štoviše i u originalnoj postavi, došla je u ljeto, u julu prije pet godina očajna vijest. Kosta je umro, u Nišu.

Slomljeno srce

Nije da je kao toliko puta odavde odjeknula ona gromka tišina. Reakcije su bile brojne, pune deklarirane tuge i s mnogo sentimentalnosti i žala za „boljim vremenima“ (pa što to nisu rekli onih prvih godina, uzgred, da su ono prije bila „bolja vremena“, nego tek sad?), opraštali su se razni s nekadašnje scene, neki privatno, neki javno, ko više, ko manje, i na razne načine. Bilo je i in memoriama i nekrologa i po medijima. Ali sve je to uglavnom bilo slinavo, neiskreno, s pogledom ustranu da se sakrije to malo srama što je ostalo, ako ga je ostalo i ako ga je uopće bilo, a nad vlastitim ponašanjem i šutnjom spram svoga talentiranog sugrađanina koji je ni kriv ni dužan platio životnu kaznu kao posljedicu kolektivne pomahnitalosti. U onim rijetkim slučajevima tugovanja za sugrađaninom što su si dozvolili oni kojima sve nije još bila prekrila, ili se u međuvremenu kao prašina s ramena otresla, samouvjerenost u vlastitu historijsku pravednost, i nakon otrežnjenja dugo potisnuta istina da je sve ono bila jedna potpuna laž, ispod svega skutrio se bio najsakriveniji osjećaj među svim – to da su zapravo toliki ispali neopjevane kukavice, koje za svoj kukavičluk nisu odgovarale ni pred sobom, a kamoli pred nekim sudom javnosti i osnovne etičnosti što su je bili izdali tako lako, brzo i bez suviše razmišljanja, hladno. Moglo bi se reći – bez srca.

Novembar - Gledaj kako ljubav umire [Deguelo, 1994]

Kosta je umro, s pedeset i jednom godinom, od bolesti uzrokovane srčanim problemima. Prostije rečeno – od srca.

Oni koji su ga znali od nekad, iz prvog, najmoćnijeg, najradosnijeg perioda, znali su poslije toliko godina i svega pravi razlog: umro je od slomljenog srca.

Tekst je objavljen u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije